

Jaarverslag 2025

natuurstudie | natuurbeleving | natuurbescherming

Natuurvereniging Hollandse Delta
een afdeling van de KNNV

In dit nummer

	Voorwoord
1	Jaarverslag 2025 Natuurvereniging Hollandse Delta
1	Bestuurlijk jaarverslag
2	Werkgroepen:
2	Insectenwerkgroep
4	Werkgroep natuur & beleid
6	Paddenstoelenwerkgroep
7	Plantenwerkgroep
8	Werkgroep RAV
8	reptielen-amfibieën-vissen
9	Vogelwerkgroep
11	Zoogdierwerkgroep
12	Jaarverslag vertrouwenscommissie 2025
12	De jaarrekening
14	Organisatie

Voorwoord

Als aan het begin van het jaar alle bijdragen voor dit jaarverslag binnenkomen, zie je pas echt hoeveel werk er verzet wordt door de leden van onze vereniging. De veelheid aan onderzoeken, de cursussen en excursies die voor en door onze leden worden georganiseerd en nog heel veel meer. Kortom, we hebben weer een mooi jaar achter de rug, met misschien wel als hoogtepunt de opnamen en de uitzending van BNNVARA 'Vroege Vogels', aflevering Slikken van Voorne.

Tegelijkertijd maken we ons ook zorgen om de natuur in onze leefomgeving. Door alle claims op de ruimte, zoals bijvoorbeeld de ruimte die de defensie nodig heeft voor onze veiligheid, maar ook het plaatsen van steeds hogere windmolens, maakt dat we altijd waakzaam moeten blijven en waar nodig meedenken over de beste opties. Ook daar werken leden van onze vereniging aan.

We zijn dan ook blij met alle bijdragen in welke vorm dan ook die eenieder levert om onze vereniging levend te houden. We zijn daar zeer dankbaar voor.

We wensen jullie veel leesplezier.

Wat heeft het lidmaatschap van de Natuurvereniging KNNV Hollandse Delta te bieden?

- Veel excursies naar mooie en interessante gebieden in eigen omgeving en verder weg
- Deelname aan de activiteiten van onze werkgroepen, die zich bezighouden met:
  - ecologie
  - insecten
  - natuur & beleid
  - paddenstoelen
  - planten
  - reptielen-amfibieën-vissen
  - vogels
  - zoogdieren

Maar er zijn meer redenen om lid te worden:

- genieten van goede lezingen over flora en fauna, presentaties over de natuur in de regio en verslagen van natuurreizen
- deelnemen aan diverse cursussen
- meewerken in landelijke werkgroepen
- inventariseren van soorten voor landelijk onderzoek
- meegaan met natuurreizen die door de landelijke reiscommissie worden voorbereid en begeleid
- gebruik maken van voordelige aanbiedingen van de uitgeverij van de KNNV met wetenschappelijk verantwoorde en leesbare literatuur, veldgidsen, enzovoort. Kijk maar eens bij: knnvuitgeverij.nl
- zelf met een aantal geïnteresseerden een werkgroep oprichten.

Jaarverslag 2025 Natuurvereniging Hollandse Delta een afdeling van de KNNV

Bestuurlijk jaarverslag

We zijn het jaar weer gestart met een mooie nieuwjaarswandeling door het duingebied rondom het bezoekerscentrum Tenellaplas. Altijd een mooie manier om met elkaar het jaar te openen. De ALV is gehouden in februari met na de pauze de boeiende documentaire 'Het vergeten leven van Nederland'. In de vergadering deden we de oproep voor een nieuwe penningmeester die al snel succesvol was en later in het jaar kon worden ingevuld. Door een soepele overdracht hebben we met ingang van 1 november een nieuwe penningmeester. We zijn blij met haar komst en bedanken haar voorganger voor zijn inzet de afgelopen jaren. Hiermee is ons bestuur weer voltallig.

Dit jaar hebben we opnieuw gebruik kunnen maken van diverse subsidies, waaronder die van het Omgevingsfonds. Dit fonds is een samenwerking tussen de gemeente Voorne aan Zee, Eneco en Vattenfall. Dankzij deze ondersteuning waren we weer in staat nieuw veldwerkmateriaal aan te schaffen. Daarmee kunnen we onze monitoringsactiviteiten verder verbeteren.

Een bijzonder hoogtepunt dit jaar vond plaats in maart, toen leden van onze KNNV-afdeling de filmploeg van BNNVARA's Vroege Vogels enkele dagen hebben rondgeleid in ons gebied. In april is de reportage uitgezonden op televisie. Dit was een prachtige kans om ons unieke natuurgebied onder de aandacht te brengen van een breed publiek.

In de Week van de Biodiversiteit, van 17 t/m 25 mei, hebben we opnieuw diverse activiteiten georganiseerd. Een mooie gelegenheid om extra aandacht te schenken aan de rijkdom van ons gebied en een manier om mensen kennis te laten maken met ons werk en te betrekken bij de natuur om ons heen.

In augustus vond, onder schitterende weersomstandigheden, ons Natuurfestival plaats -voorheen bekend als de Excursie-Estafette. Op deze jaarlijks terugkerende dag hebben alle werkgroepen activiteiten voor het publiek georganiseerd. Het evenement is goed bezocht en er is volop genoten van de activiteiten. De eerste activiteit, vogels kijken bij de Strypse Wetering begon al om 6.00 uur, leverde 47 soorten op, waaronder lepelaars en ijsvogels. De laatste activiteit vond plaats op de Kabouterwei waar nachtvinders bekeken zijn. Deze duurde tot 1.00 uur en daar werden o.a. de luipaardlichtmot en de boogsnuituil gezien. Jong en oud wisten ons te vinden.

Dit blijft een waardevolle traditie binnen onze afdeling.

Sinds oktober hebben we een nieuwe coördinator voor de Insektenwerkgroep. In onze nieuwsbrief heeft hij zich voorgesteld en is vol enthousiasme van start gegaan. Fijn dat ook deze belangrijke functie weer is ingevuld en dank aan de voorganger voor zijn inzet.

We proberen al geruime tijd een werkgroep Ecologie op te starten met als doel meer samenhang te brengen in de verschillende inventarisaties die binnen onze afdeling plaatsvinden. Dat zou ons werk versterken en meer waardevol maken voor de terreinbeherende organisaties die actief zijn in ons gebied. Dit is nog niet gelukt, maar ziet er voor het volgend jaar hoopvol uit.

Een aantal bestuursleden hebben gewerkt aan een huishoudelijk reglement. Dit is aan de vergaderstukken voor de ALV toegevoegd en vormt een noodzakelijke aanvulling op onze statuten. Hiermee wordt de interne organisatie verder verduidelijkt en versterkt.

Dit jaar hebben we ook weer diverse cursussen en excursies georganiseerd, die doorgaans uitstekend bezocht zijn. Vorig jaar zijn we begonnen om ons archief onder te brengen bij het Streekarchief Voorne Putten, dat hebben we dit jaar af kunnen ronden.

Het bestuur zet in op samenwerking met andere overheden, waaronder de gemeenten. Daarbij moet vermeld worden dat het wel moeite kostte om in gesprek te komen met vertegenwoordigers van de gemeente Voorne aan Zee en de gemeente Nissewaard, de gemeenten in het gebied waar wij het meest actief zijn.

We hebben ook dit jaar weer vier prachtige themanummers van 'In de Branding' uitgebracht en ruim 20 nieuwsbrieven verstuurd. Daarnaast hebben we een Facebookpagina met ruim 900 volgers.

We kunnen al met al terugkijken op een jaar vol met activiteiten om kennis te vergaren en meer te leren over de mooie, maar kwetsbare natuur in onze omgeving. Dat zullen we op allerlei manieren blijven uitdragen.

Raakt u geïnspireerd door ons werk en zou u graag deel willen nemen aan onze activiteiten en /of deel uit willen maken van onze vereniging bezoek dan onze website of kom langs als we activiteiten organiseren.

Omdat we een vereniging zijn, hebben we ook bestuurstaken. Deze vragen competenties die niet altijd gerelateerd zijn aan natuuronderzoek. We hebben nu acht bestuursleden, waarvan een aantal dubbele taken heeft in de vereniging. Het zou dan ook fijn zijn, als we nieuwe bestuursleden zouden kunnen verwelkomen.

Heeft u affiniteit met de natuur en zou u zich op een andere manier in willen zetten voor behoud hiervan, bijvoorbeeld als bestuurslid, neem dan contact met ons op dan kunnen we vertellen wat wij als bestuur doen om de vereniging te laten functioneren ten behoeve van de natuur.

Werkgroepen:

Insectenwerkgroep

Coördinator: Jan de Winter

Libellen

De afgelopen jaren zijn de inventarisaties en het maken van het jaarrapport uitgevoerd door Wim Prins. Met veel enthousiasme en kundigheid heeft hij jaarlijks het ZHL (Zuid-Hollands Landschap) en de KNNV voorzien van zijn bevindingen en aanbevelingen. Na al deze jaren was hij op zoek naar mensen die het van hem over konden nemen en zijn er drie enthousiastelingen gevonden. Deze drie hadden deelgenomen aan de KNNV-cursus 'Vlinders en libellen' in mei 2025. De 'officiële' overdracht vond plaats op 4 juli 2025 waarna de inventarisaties van 2025 zijn uitgevoerd. Wij zijn Wim Prins enorm dankbaar voor zijn begeleiding, het delen van zijn ervaringen en inventarisatie data van de afgelopen jaren waarin hij zeer actief de libellen heeft onderzocht.

Informatie overgenomen uit jaarverslag: Inventarisatie libellen bij poelen in de Duinen van Oostvoorne - 2025.

Auteur: Jeroen van Berkum

Foto: Theo Terwiel

Kevers

De keverwerkgroep was dit jaar onverminderd actief. Het aantal leden was zeven en is inmiddels weer acht. De meeste tijd wordt achter de stereomicroscopen doorgebracht. Anders dan bij andere organismen staat de ontwikkeling van determinatieapps voor kevers nog in de kinderschoenen en er wordt gewoon degelijk gedetermineerd aan de hand van dikke boeken en digitale tabellen. Elke twee weken komen we daartoe een dag bij elkaar in het bezoekerscentrum Tenellaplas. Geregeld kunnen toevallige bezoekers even meekijken. Ook speelde de groep een bescheiden rol bij de opleiding van natuurgidsen. De groep is in 2023 begonnen met het monitoren van de keverfauna in delen van het duingebied van ZHL waar ingrijpende natuurherstelmaatregelen zijn uitgevoerd. In 2025 is dit onderzoek voortgezet en het plan is dit komend jaar te continueren.

Auteur: Tom Hakbijl

Foto: Hennie van Zeijl

Hommels

De hommeltellers zijn geen werkgroep in de zin dat zij bijeenkomsten of anderszins organiseren.

Wij tellen individueel volgens de regels die daarvoor zijn op een vaste route regelmatig, maar minstens één keer per maand. Je hebt daarbij de mogelijkheid om de hommels op soort te tellen. Maar je kunt ook alleen de hommels tellen.

Twee jaar geleden hebben de onderzoekers van EIS/Naturalis speciaal in ons gebied tellers gezocht omdat ze graag meer gegevens wilden verzamelen over aantallen en verspreiding van de zandhommel. Dit is een inmiddels zeldzame hommel die vroeger in ons hele land voorkwam, maar inmiddels alleen nog in het gebied Benigerslikken, Korendijkse slikken, Tiengemetten en Biesbosch.

De gegevens worden op dezelfde manier verzameld als bij het Meetnet Vlinders, dat is opgezet door de Vlinderstichting. Inmiddels zijn er meer dan 500 routes die geteld worden en die leveren veel waardevolle gegevens op.

In ons gebied worden routes geteld in de Benigerslikken, op Tiengemetten en bij het Oostvoornse meer.

Nieuwe tellers zijn altijd welkom en krijgen dan informatie over herkenning van de soorten en desgewenst hulp bij het zoeken van een interessante route.

Informatie hierover kun je vinden bij: <https://www.bestuivers.nl/meetnethommels>

Auteur: Nico Enthoven

Foto: Landloper.nl

Dagvlinders

Allereerst dank aan alle vrijwilligers voor hun inzet voor deze vorm van "burgerwetenschap", een hobby die landelijk door vele honderden tellers wekelijks met jullie werd gedeeld door heel NL.....en met plezier!

Mensen gaan wekelijks, tussen 1 april en 30 september, voor de Vlinderstichting op pad om op vaste routes alle dagvlinders te tellen die ze tegenkomen. Echter, wel onder strikte protocollen, zodat ieder op eenzelfde wijze zijn route telt, rekening houdend met o.a. afspraken over minimale weersgesteldheden en periode van de dag.

De gegevens worden onder een account ingebracht op een site van de Vlinderstichting onder het systeem van Landelijke Meetnetten. Het leek er aanvankelijk op dat het tellen op de routes dit seizoen een domper zou gaan worden. Het was een natte winter geweest, wat op een paar routes tot omleidingen leidde. Het noodzakelijke lekkere voorjaarsweer liet ook veel te lang op zich wachten, veel wind en relatief lage temperaturen zorgden dat veel soorten hun coconnetje dicht hielden. Dat duurde tot de meivakantie, maar dan ben je al

bijna twee maanden verder.

Na de 'vlinderluwe periode', eind april – eind juni, barstte het fladdergeweld eindelijk goed los en dit compenseerde de slappe start van 2025. Echter, de maanden maart en april hadden, met kurkdrege weken, ervoor gezorgd dat er een stagnatie ontstond in voldoende nectaraanbod, maar ook de cruciale waardgewassen ondermaats raakten en zelfs verdorpen in de loop van het telseizoen. Hierdoor minder generaties en minder exemplaren van bepaalde 'zomersoorten'. Dit leidde op een paar routes tot bijna dieptepunten bij soorten, maar gek genoeg op een aantal routes tot juist een toename. Ook benieuwd wat die droogtes voor invloed hebben op seizoen 2026?

Men ziet in sommige cijfers hieronder dat bijvoorbeeld de bruine zandoogjes last hadden van de warmte en droogte, terwijl de oranje zandoogjes het juist beter deden dan bijvoorbeeld vorig jaar. Dit heeft m.i. te maken met de plek in het terrein dat hun voorkeur heeft, dit in combinatie met voorkeuren voor bepaalde grassoorten.

Pas bij aanvang van het seizoen 2026 komt het landelijke rapport van de Vlinderstichting uit over teljaar 2025 en gaan we zien hoe het met de dagvlinders is gegaan en hoe 2025 zich verhoudt ten opzichte van het langjarige gemiddelde.

In deze samenvatting gaan we zien dat 2025, voor Voorne-Putten en Rozenburg, een redelijk jaar is gebleken, maar niet bij alle routes! En er is nauwelijks tot geen influx van 'trekvlinders' geweest dit jaar. Wel in gedachten houden dat er sinds ons eerste teljaar (1993) een dalende lijn is in de jaarlijkse totalen en een paar soorten zelfs niet of nauwelijks meer gezien worden.

Verdwenen zijn het geelspriet dikkopje en duinparelmoervlinder.

Verdwenen of zeer sterk afgenomen, afhankelijk van de route, de argusvlinder en heivlinder. Merkbaar minder vlinders van groot dikkopje, kleine vos, kleine parelmoervlinder, landkaartje en koelvinkje. We gaan zien of dit conform de landelijke trend is.

Nieuwkomers, sinds een paar jaar alweer, zijn de veldparelmoervlinder en keizersmantel. Kunnen deze soorten zich handhaven en uitbreiden!?

Wat dacht je van het kaasjeskruidikkopje op de Idylle in Brielle, dit is een eersteling op ons eiland en lijkt vanuit Zeeland en Goeree komen aanfladderen.

Een andere nieuwkomer doet het inmiddels in onze regio erg goed en dat is het scheefbloemwitje. Deze vlindersoort zal waarschijnlijk (nog) niet op de routes in de duinen zijn te vinden, want de soort preferiert soorten waardplanten die vooral in tuinen, plantsoenen en parken staan. In ons geval is hij bijvoorbeeld op de Idylle te vinden. Dat is een prachtig stukje ruigte, vol bloeiende nectarplanten en ligt namelijk midden in een woonwijk aan de Hossenbosdijk in Brielle. Ook Park Vogelenzang viel in de smaak bij dit 'witje'.

Rapportage Dagvlinders Kleine Beer 2025 (ZHL), Rozenburg.

De Kleine Beer, aan de Noordoever van de Brielse Maas, grenzend aan de Brielse Maasdam, bestaat uit twee delen, gescheiden door de Vogelkreek. Het oostelijke deel wordt beheerd door SBB (Staatsbosbeheer). Het meest westelijke deel door ZHL. De vlinder inventarisatie betreft het laatste deel, ca 11 ha

en is niet toegankelijk voor publiek. De parel van ZHL.

Voor 1948 en de afsluiting van de Brielse Maas van zee, was het een vogeleiland en onderdeel van Natuurmonument "De Beer". Door de afsluiting van zee heeft de vegetatie zich aangepast door het ontbreken van de zoute invloeden. Een gebied met moeras en hooilanden begroeid met riet, wilg, vlier en berk. Bijzondere planten als parnassia, addertong, grote keverorchis en moeraswespensorchis.

In het gebied zijn een viertal monitoren gedaan naar dagvlinders in twee routes.

Het icarus blauwtje scoorde daarbij hoog in de oostelijke route (17 juli 2025), het klein koolwitje in de westelijke route (27 juni 2025).

Auteurs: Wim Prins en Wim van Vliet

Foto: Dappauwoog, Henk Schuurman

Nachtvlinders

Nachtvlinder inventarisatie met Led emmers
Locatie – Westplaat

De 3 Led emmers op vaste locaties tijdens maar 1 nacht leverden 125 vlinders op. Geeft ook aan hoe rijk dit gebied is.

Opvallend hierbij is dat elke locatie ook zijn eigen biotoopgerichte soorten opleverde.

Ondanks het feit dat de drie emmers maar in een straal stonden van ca 250m.

Locatie - Nachtvlinders Kleine Beer 2025 (ZHL), Rozenburg

In dit onderzoek de resultaten om met Led emmers de Kleine Beer op 3 vaste locaties naar nachtvlinders. In 7 verschillende nachten leverde dat 148 vlinders op van 66 soorten

Info: Wim van Vliet

Foto: Halmrupsvlinder, Jeroen Voogd

Werkgroep natuur & beleid

Coördinator Petra van Nes-de Man

De Werkgroep Natuur & Beleid (WNB) heeft in 2025 een heel druk jaar gehad, waarin zij zich vooral heeft beziggehouden met allerlei beleidszaken in relatie tot de natuur op Voorne-Putten en aangrenzende gebieden. Door de verschillende leden van de Werkgroep zijn rond de honderd vergaderingen en bijeenkomsten bezocht. Het merendeel van deze activiteiten heeft betrekking op lokaal en regionaal spelende beleidszaken, die direct voortkomen uit de grote landelijke thema's en soms zelfs wereldwijde ontwikkelingen.

Voor alle drie de niveaus (regionaal, nationaal en internationaal) moet geconstateerd worden dat 2025 een jaar was met twee gezichten.

Met verbijstering hebben we gezien dat veel van het beleid om de nauw samenhangende natuur- en klimaatcrisis op te lossen in ambitie en tempo is teruggedraaid. Dit alles heeft grote consequenties omdat op deze manier de anderhalve graad opwarming onmogelijk nog voorkomen kan worden en noodzakelijke bescherming en herstel van natuur nog verder onder druk komen te staan.

Tegelijk zijn er echter ook veel en hele hoopvolle ontwikkelingen gaande, die laten zien dat het maatschappelijk verzet tegen de afbraak enorm toeneemt, maar dat ook steeds duidelijker wordt dat een groot deel van de bedrijven eenvoudigweg op basis van hun verdienmodellen heeft besloten klimaatpositief, natuurinclusief en duurzaam te worden. Wat daarbij enorm helpt is dat de inmiddels ontwikkelde nieuwe technieken op alle mogelijke gebieden goedkoper en efficiënter blijken te zijn of te gaan worden.

Bovenstaande zaken zijn voor een groot deel nog te rangschikken onder de wal die het schip keert, maar er zijn ook steeds meer bedrijven, organisaties en personen die inzien dat er een paradigma verandering heeft plaatsgevonden. Binnen het oude paradigma was het normaal dat de aarde en haar natuur, klimaat en milieu uitgebuit en vernietigd mochten worden. Binnen het nieuwe paradigma is het uitgangspunt dat economische vooruitgang, gezondheid, welzijn en eerlijke verdeling van de welvaart alleen mogelijk is als de ecologische grenzen van de planeet in acht genomen worden en de welvaart op een eerlijke manier verdeeld wordt over de bevolking. Het nieuwe paradigma staat bekend als de regeneratieve beweging die bij alles wat zij doet natuur, klimaat en duurzaamheid altijd en vanaf het allereerste ontwerp als uitgangspunt nemen. De noodzakelijke energietransitie, landbouwtransitie, het vergroenen van stedelijk gebied, haven- en industriegebieden, bedrijfsterreinen en het agrarisch gebied zijn op steeds meer plekken in de hele wereld, in Nederland en ook op Voorne-Putten en omgeving de overhand aan het krijgen. Dat geeft hoop.

Onze eigen Werkgroep Natuur & Beleid en daarmee de hele KNNV Natuurvereniging Hollandse Delta heeft op haar eigen bescheiden manier in 2025 haar steentje aan deze nieuwe beweging bijgedragen. Hieronder beschrijven wij onze activiteiten van 2025, thematisch en gekoppeld aan het optimistische verhaal vanuit regeneratie.

De energietransitie

De WNB is overtuigd voorstander van de energietransitie en dus ook van windmolens, zonneparken, andere alternatieve energiebronnen en de versterking en uitbreiding van het kabelnetwerk in Nederland. De WNB is daarom en met regelmaat op een positieve manier in gesprek met bouwers en exploitanten van deze installaties en bespreekt dan vooral welke natuurbelangen in het geding zijn en op welke manieren schade aan natuur voorkomen kan worden en als dat niet kan op welke manieren mitigatie en/of compensatie mogelijk is.

In het afgelopen jaar hebben wij op die manier gesproken met Kagiso/Pondera de bouw-/exploitant van de windparken Landtong Rozenburg en Hartel III en met Tennet over de aanlanding en de routes van het kabelnetwerk waarmee de windparken op zee aangesloten worden op het elektriciteitsnetwerk op land. Met beide bedrijven is overeengekomen dat zij de aanleg zodanig uitvoeren dat er zo weinig mogelijk schade is voor natuur en waar er dan toch schade ontstaat dat op een goede manier gecompenseerd gaat worden.

Er zijn echter ook twee windparken in procedure waar WNB onoverkomelijke bezwaren tegen heeft omdat zij onaanvaardbaar hoge schade toebrengen aan de natuur in het algemeen en aan Voornes Duin, de Voordelta, het Haringvliet en de Duinen van Goeree & Kwade Hoek in het bijzonder. Het gaat om de vervanging van het windpark Haringvlietdam en om de bouw van Windpark Noordzeeboulevard op de Slikken van Voorne. Tegen Haringvlietdam loopt inmiddels ons beroepschrift bij de RvS. We verwachten dat de bestuursrechter in 2026 een zitting zal plannen. Wat betreft de Noordzeeboulevard zijn we nog niet zover. Daartegen hebben we een zienswijze ingediend. Bijzonder in beide procedures is dat WNB zich in haar verweer heeft gericht op de bevindingen van de onder de aanvraag liggende ecologische onderzoeken, maar juist ook tegen de gangbare manier waarop berekend wordt hoe groot de te verwachten schadelijke effecten zijn. Daarbij wordt altijd eerst de populatie-omvang van soorten vastgesteld (de gehele flyway populatie of de regionale populatie), hoe daarna generiek (niet soortspecifiek) het aantal te verwachten slachtoffers zal zijn en welke cumulatieve effecten worden meegeteld. Bij de gangbare berekening maakt men de populatie-omvang zo groot mogelijk en de mortaliteit zo klein mogelijk en probeert men zo min mogelijk cumulatieve effecten mee te tellen. Dit schaalverschil pakt eigenlijk altijd negatief uit.

Het aanvallen van deze wijze van berekenen is nieuw voor Nederland en heeft ertoe geleid dat er zowel onder de bouwers/exploitanten, als bij de ODH (Omgevingsdienst Haaglanden, de vergunningverlener) en bij de gemeente en mogelijk ook de RvS grote zorgen zijn over de afloop. WNB is afgelopen jaar daarom zowel door de bouwers, als de betrokken overheden benaderd voor (ongebruikelijk) overleg. Daarbij is duidelijk geworden dat onze toegepaste strategie buitengewoon serieus genomen wordt.

Ook met betrekking tot mogelijke compensatie van slachtoffers hebben we gekozen voor een volstrekt nieuwe en veel verder gaande vorm van compensatie. 2026 gaat daarom een heel spannend jaar worden.

De aanleg van het zonnepark aan de Koneweg in Tinte is dit jaar afgerond. WNB is blij te kunnen melden dat het park op een door WNB voorgestelde ecologische wijze van inrichten ook daadwerkelijk is uitgevoerd.

WNB is tegen kernenergie. De belangrijkste redenen zijn dat die techniek te laat komt, te duur is en er nieuwe, betere technieken aan zitten te komen.

Om op dit onderwerp optimistisch te eindigen vermeldt WNB dat de ontwikkeling vooral van betere technieken m.b.t. wind- en zonne-energie en van energieopslag, energiebesparing en kernfusie we voorzichtig durven uitgaan van een scenario waarbij in de toekomst veel zon- en windparken zullen kunnen verdwijnen.

De Landbouwtransitie

Met een nog altijd groeiende wereldbevolking, die ook nog eens, en terecht, in welvaart wil groeien, blijft landbouw een zeer belangrijke economische factor. Tegelijk is duidelijk dat het huidige landbouwbeleid niet langer in deze vorm houdbaar is. De impact op klimaat, natuur en milieu gaat alle perken te buiten. Van de landbouwsector wordt daarom een enorme opgave gevraagd waarbij zij zal moeten veranderen van een degeneratief systeem naar een regeneratieve manier van landbouw bedrijven. Dat is geen gemakkelijke opdracht. Het moet zonder pesticiden, zonder overbemesting, zonder monoculturen, met minder broeikasgassen, minder uitstoot van stikstof en uitspoeling van fosfaten. Daarnaast zullen we de menselijke consumptiepatronen moeten aanpassen en verspilling tegen moeten gaan. Voorwaar geen kleine opgave. Toch zijn al deze stappen noodzakelijk om binnen de ecologische grenzen te kunnen blijven van de aarde.

In 2025 is de WNB weer vooral betrokken geweest bij het zgn. ZHPLG (Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied) op Voorne-Putten. Dat proces verloopt al jaren buitengewoon moeizaam en levert voor de natuur helaas heel weinig op. Samen met de andere betrokken natuurorganisaties (NM, ZHL, NLGO, HWL) hebben we ons regelmatig afgevraagd of betrokken blijven bij dit proces nog wel zinvol is. Uiteindelijk hebben we besloten om toch maar te blijven participeren en daardoor de schade te beperken. Gelukkig zijn er nog wel enkele kleinere projecten die ten gunste van natuur kunnen gaan uitpakken, maar de hoge verwachtingen van de start van dit project zijn helaas niet waargemaakt. WNB is van mening dat dit ook voor de boeren op Voorne-Putten geen goede zaak zal blijken te zijn en met name niet voor de regeneratieve en biologische boeren en ook niet voor de jonge boeren op Voorne-Putten.

Om positief af te sluiten.

Het begrip Basiskwaliteit Natuur is voor geen enkele betrokken partij in de agrarische sector (en daarbuiten) meer een onbekend woord. Er zijn steeds meer biologische en regeneratieve boeren op Voorne-Putten. Het agrarisch collectief doet veel en goed werk en vooral het project Rotterdam de boer op laat ook op Voorne-Putten mooie resultaten zien, vooral voor akkervogels.

De transitie naar groene haven en industrie, naar groene infrastructuur, groene steden met groene bedrijfsterreinen

WNB is ook intensief betrokken bij deze vergroeningsprocessen. We zaten in 2025 aan tafel bij het Havenbedrijf Rotterdam en de Gemeente Rotterdam over hun toekomstvisie. Daarin staan de energietransitie, de afbouw van de fossiele industrie en de omschakeling naar groene haven- en industriegebieden en -processen en transport centraal. Beide organisaties hebben in hun toekomstvisies uitstekende nieuwe visies op natuur opgenomen. Daarmee zijn zij leidend in de wereld. WNB heeft aan Rotterdam en aan het havenbedrijf gevraagd hun betrokkenheid bij de ontwikkeling m.b.t. de groene transitie op Voorne-Putten te verhogen. Voorne-Putten is misschien wel de regio die het meest te lijden heeft gehad van de historische ontwikkelingen van de Rotterdamse uitbreidingen van haven en industrie. Het zou mooi zijn als ons eiland nu ook meegenomen wordt bij de ingezette positieve ontwikkelingen. WNB heeft daarbij het gevoel gekregen dat zowel Rotterdam, als het havenbedrijf daar voor open staan.

Een mooi voorbeeld is dat een student van TU Delft Jiaming Huang een prachtig project heeft ontworpen om de natuur op Voorne-Putten te verbinden met de aanwezige, bijzondere havennatuur. Hij heeft voor dat project een internationale prijs gewonnen en op voorpraak van Piet Mout (die hem bij zijn project heeft begeleid) in gesprek is met het Havenbedrijf om te onderzoeken of zijn project ook daadwerkelijk uitgevoerd kan gaan worden.

Minder goed gaat het met het vergroenen van de urbane gebieden en bedrijfsterreinen op Voorne-Putten. Zowel de gemeente Voorne aan Zee als Nissewaard hebben goede vooremens, maar die zijn nog weinig concreet. Dat heeft deels te maken met verouderde opvattingen over openbaar groen, beperkte kennis en onvoldoende financiën. WNB kan ook moeilijk in gesprek komen over deze onderwerpen.

Toch willen we ook hier positief eindigen. Voorne aan Zee heeft in haar omgevingsvisie wel echt goede plannen opgenomen over het vergroenen van zowel het buitengebied, als van de steden en dorpen.

Nissewaard is die omgevingsvisie nog aan het ontwikkelen. De WNB heeft echter een goed gesprek gehad met de projectleiders planologie van de gemeente en ze vooral veel informatie doen toekomen over het verbeteren van de Basiskwaliteit Natuur in Nissewaard.

Contacten met NM, ZHL, SBB

WNB is ook intensief betrokken bij het werk van bovenstaande TBO's. Omdat in 2025 de evaluatie en de herziening van enkele Natuur 2000-beheerplannen plaats vindt en nog zal doorlopen naar 2026 is daar veel tijd in gaan zitten. Dit is buitengewoon interessant en leuk werk.

Contacten Landgoederen

Over Landgoed Olaertsduyn is afgelopen jaar ook veel te doen geweest. Daar is de WNB zijdelings bij betrokken geweest. Het landgoed wordt illegaal bewoond en de op het gebied rustende servitututen worden met voeten getreden. De werkgroep heeft in deze zaak vooral adviserend opgetreden, samen met Stichting Duinbehoud. De servituuthouders hebben hun proces tegen de eigenaren opnieuw gewonnen. Het is nu aan de Gemeente Westvoorne om te gaan handhaven.

Positief nieuws is er ook over Schapengors. De Provincie is daar in gesprek met enkele landgoedeigenaren om het gebied ecologisch te gaan inrichten en te beheren. WNB speelt in dat proces een actieve, adviserende rol.

Defensie

WNB is vanaf het begin betrokken geweest bij de plannen van Defensie om in de Voordelta een amfibisch oefengebied te vestigen en om het laagvlieggebied voor helikopters uit te breiden.

In 2025 is besloten dat het amfibisch oefengebied niet in de Voordelta gaat komen, maar op de kop van de Maasvlakte. Dat is voor KNNV Natuurvereniging Hollandse Delta een aanvaardbare locatie waardoor wij ons daar niet tegen zullen verzetten.

De WNB had ook in 2025 weer veel te veel werk dat door te weinig mensen gedaan wordt. WNB moet door deze onderbezetting ook veel zaken laten liggen. Dat is jammer. Voelt u zich geroepen om mee te doen aan natuurbescherming dan kunt u zich wenden tot Piet Mout of Petra van Nes-de Man.

Blauwgroen trechtertje Foto: M. Kievith

Paddenstoelenwerkgroep Coördinator Els Jonkers Groot

De werkgroep heeft het jaar 2025 verschillende gebieden geïnventariseerd uiteraard op paddenstoelen, 1 gebied op verzoek, de resterende gebieden voor het eigen paddenstoelenarchief.

We zijn in 11 gebieden geweest, te weten:

Mildenburgbos

Quackjeswater, ingang Duindijk

Quackjeswater, ingang Houten Paardjes

Overbosch

Kleine Heveringen

Gemeentelijk duin Rockanje tussen 1e en 2e slag

Groene strand, gebied Oostvoorne

Grevelingendam

Waterbos

Grijs duingebied achter het Waterbos

Strypemonde

We hebben het jaar 2025 opvallend grote morieljes gevonden, vooral om en nabij het Sikkesslag.

Het aantal nonnenkapkluiwammen viel dit jaar tegen. Wij hebben er vanwege de extreme droogte afgelopen voorjaar maar 4 kunnen ontdekken, tegen rond de 24 vorig jaar op de zeereep van 1910 ten westen van de Tenellaplas. Ze zijn erg zeldzaam en staan op de Rode lijst als bedreigd.

Maar ook het kleine blauwgroene trechtertje in de Kleine Heveringen was een opvallend verschijnsel. Komt niet veel voor. Wij werden hier op attent gemaakt door de plantenwerkgroep. In het Grijs duin, een bijzonder habitat in onze duinen, vonden we weer leuke kleine paddenstoeltjes zoals het gesteelde stuifballetje, het roodbruin trechtertje en het paarsharttrechtertje.

Eindelijk heeft ondergetekende de zandtulpjes gevonden, weliswaar in de buitenste zeereep van de Kwade Hoek, maar toch! Prachtig voorbeeld van een bekerzwammetje.

Zandtulpje

De Grevelingendam bezoeken we ieder jaar, vanwege de bijzondere soorten, die daar te vinden zijn:

Bijvoorbeeld de oranje berkenzwam, verschillende wasplaatjes, meerdere soorten boleten, knotszwammetjes.

De Grevelingendam nabij Bruinisse is een gebied, dat niet bemest of omgeploegd wordt, en een overgangsgedebied van zout naar zoet. Het is zeer kalkrijk, zout en ecologisch stabiel. De mychorryza, die in symbiose leven met bomen en planten worden niet verstoord.

Er zijn vanuit de werkgroep paddenstoelen-excursies verzorgd voor de KNNV Hollandse Delta, het Zuid-Hollands Landschap, de paddenstoelencursus en voor de natuurgidsenopleiding.

Ook is er een informatiebijeenkomst georganiseerd door één van onze paddenstoelenwerkgroep leden binnen de plantenwerkgroep. Een paddenstoelencursus op basisniveau is gegeven in het bezoekerscentrum Tenellaplas, er zijn 15 cursisten op afgekomen, die de cursus goed hebben beoordeeld.

Parnassiavak

Plantenwerkgroep

Coördinator Theo Hagendoorn

slanke Gentiaan (*Gentianella amarella*)

gewone Brunel (*Prunella vulgaris*)

Inventarisaties

In 2025 hebben we in totaal 26 inventarisaties uitgevoerd voor het Zuid-Hollands Landschap en Natuurmonumenten

- Heveringen, valleien, veldgentiaanplekken en akkers.
- Inspectiepad als evaluatie op herstelwerkzaamheden
- Uitgebreide flora-inventarisatie Nieuwendijk. Betreft een fraaie bloemdijk bij Goedereede, Goeree. Op zoek naar enkele soorten die tijdens laatste kartering niet meer werden aangetroffen. Methodiek is belangrijk: er moet nauwkeurig gestipt worden. Dus niet alleen een totaallijst
- Kaapduin, evaluatie herstelwerkzaamheden en plagproject
- Gamandervallei als data voor evaluatie ontwikkeling moerasgamander
- Bakenvallei, evaluatie exoten verwijderen rand en ontwikkeling natte duinvallei vegetatie na natte winters
- Nectarindex Heindijk daarna Nectarindex Ruigendijk
- Nectarindex Garsdijk
- Slikken van Voorne PQ's
- Derryvliet, meting kruidenrijkdom t.o.v. begrazingsdichtheid

Daarnaast hebben we een aantal tellingen gedaan op de volgende locaties

- Groenknollen tellen Parnassiavak / Hoekje Jans & Plevieren vlak
- Gamanders tellen Gamandervallei en Gentienvallei
- Moeraswespenorchissen tellen Noordoever Oostvoornse meer

Cursus

- Diverse leden hebben cursussen gevolgd over paddenstoelen en grassen

Excursies

- Plantenexcursie tijdens het Natuurfestival
- KNNV afdeling Epe/Heerde door Erik Ketting & Theo Hagendoorn

Winterprogramma

Tijdens het winterseizoen organiseert de Plantenwerkgroep regelmatig bijeenkomsten in het bezoekerscentrum Tenellaplas. Tijdens deze bijeenkomsten wordt er geoefend met determinatiesleutels en bekijken we mossen en korstmossen.

Aantal deelnemers aan de activiteiten van de Plantenwerkgroep.

Het aantal deelnemers aan de activiteiten van de Plantenwerkgroep is redelijk stabiel gebleven

Digitalisering

Dit jaar zijn alle waarnemingen op Waarneming.nl ingevoerd waarbij de inventarisaties voor ZHL op het account van ZHL zijn ingevoerd. Hierdoor kunnen er makkelijk stippenkaarten worden gemaakt.

Vegetatieopnamen: De leden van de Plantenwerkgroep van de Natuurvereniging

Werkgroep RAV reptielen-amfibieën-vissen Coördinator Gerrit Hijbeek

Dit jaar was de 'actieve start' van de RAV-werkgroep.

Na enig overleg in 2024 met het bestuur en een informatieavond van RAVON was het de hoogste tijd als werkgroep iets in het veld te gaan ondernemen.

Er liepen al onderzoeken naar de glasaal (projectleider Luc Coenen) en naar de zandhagedis (projectleider Theo Briggeman). Die zijn voor de biologische systematiek maar gelijk ondergebracht in een RAV-werkgroep.

Zaterdag 22 maart stonden we dan met wel 11 personen klaar om aan de Sipkesslag een poelenonderzoek te gaan doen. Dat viel onder het **project Poel & Sloot**, begeleid door Damian van Katwijk. Eigenlijk was het een biotoop-onderzoek waarbij de amfibieën doelgroep waren, maar al het watergewemel werd als bijvangst meegenomen. Omdat ons 'onderzoeks-wiel' nog uitgevonden moest worden was het gewoon een samen-op-weggaan project waar door trial & error veel geleerd is. Het materiaal, zoals schepnet groot/klein, emmertjes/bakjes, cuvetten, vergrootglaasjes, werd geleend bij het bezoekerscentrum Tenellaplas. ZHL, KNNV, IVN lenen/gebruiken hun materiaal door elkaar. Is heel mooi, soms wat onoverzichtelijk. Voor 2026 hebben we via het Omgevingsfonds divers nieuw materiaal aangeschaft. Na het labelen kan het door de diverse speurneuzen gebruikt gaan worden.

Als koeien in de lente dartelden we rondom onze eerste poel het 'tankval', waar we gelukkig geen gevaarlijke munitie aantroffen, maar wel de eerste paddensnoeren en een vrouwtje kleine watersalamander. Ook een paar kleine goudvissen werden opgevisst, is een twijfelgevalletje wel/niet leuk, want die eet van de diverse eitjes en larven. In een van de andere zes poelen was er ook al kikkerdril aanwezig. In april, mei en juni zijn de poelen nogmaals bezocht en meerdere soorten larven en adulten van amfibieën en libellen zijn op naam gebracht. De soorten worden ingevoerd in Waarneming.nl of een andere nuttige databank.

De sloten bij de Hollemare (ook beheerd door

het Zuid-Hollands Landschap) bij Zwartewaal zijn tevens vier keer bezocht. Daar kwamen we onder andere 3- en 10- doornige stekelbaarsjes en karpertjes tegen. Ook snoekjes van een paar cm die je aankeken op een manier van als ik later groot ben ....

Op Goeree werden nog vijf poelen een keertje bezocht. Daar werden in een poel zowaar meerdere kamsalamanders gevonden (met dank aan Jan-Alewijn Dijkhuizen voor enig vooronderzoek).

De rugstreeppad is ook nog gemonitord. Dit moet wel gebeuren vanaf de schemering want dan verraden ze zich met het harde ge-krruu. Veel adulten waren er te horen bij het Vlieg-veld en de Paddenpoel. Juvenielen kropen later rond het Bakenpad.

De glasaal werd dit jaar elke week bij Gemaal Gorzeman, Oudenhorn en Stellendam (eigenlijk een sluis) met een kruisnet geprobeerd te vangen. Vooral bij laatstgenoemde plek haalden Coen met de 'Overkanters' aardig wat 2-jarige glasaal van zo'n 12 cm omhoog. Bij de andere gemalen wordt de oudere grotere poot-aal gezien.

De zandhagedis was met name vanwege het iets kaler maken van de duinen bij het Inspectiepad redelijk te traceren. Acht keer op stap gegaan om waar te nemen. Behalve dat je het geluk moet hebben om ze te zien, kan je ze soms ook in het gewas horen ritselen.

Ook waren er nog diverse **losstaande activiteiten** onder de paraplu van het ZHL, IVN, KNNV en/of privé, zoals de Week van de Biodiversiteit, het Natuurfestival, Duinlab-wa-terdierjes, onderzoek van een paar poldersloten op Voorne, etc.

Eigenlijk is ons onderzoeksseizoen ongeveer van maart tot juli.

In de herfst is er een minder opvallende gespreide 'najaarstrek', heet de zogenaamde 'dispersie'. Daarbij gaan jonge beestjes op zoek naar nieuwe leefgebieden en er worden overwinterplekjes gezocht.

Het was al met al een heel vruchtbaar en leerzaam jaar, met dank aan de heel trouwe meestal iets minder jonge onderzoekers. Volgend jaar gaan we de boel wat optimaliseren.

omgeving van de Hollemare

in cuvet determineren

groene bastaardkikker

Broedvogelinventarisatie GroeneStrand

Vogelwerkgroep

Coördinator Peter Vermaas

Onderstaande activiteiten zijn in 2025 gereëaliseerd door de leden van de VWG.

Er is getracht zoveel mogelijk de standaard projecten weer uit te voeren.

1. Winterroefvogeltelling (groot aantal leden heel VPR)
2. Midwinter-, watervogel- en ganzen en zwantellingen (meerdere leden en gebieden)
3. Westplaattellingen (enkele leden)
4. Zeetrekellingen (aantal vaste tellers)
5. Woensdagtellers (aantal leden)
6. Slaaplaattellingen (enkele leden)
7. WetlandWacht (één lid)
8. Werkgroep Strandbroeders (enkele leden)
9. Uilenwerkgroep (aantal leden)
10. Broedvogel Monitoring Project (zie onder specifiek)
- 10.1 Meertje de Waal (NM)
- 10.2 Meertje de Waal bosjes (NM)
- 10.3 Groene strand west (ZHL - BVK XIII)
- 10.4 Vliegveld BVK III (ZHL)
- 10.5 Duinen van Oostvoorne (BVK - VI)
- 10.6 Slikken van Voorne noord (ZHL - BVK XVII)
- 10.7 Beningerslikken (NM - A, B, D, E, F en SW)
- 10.8 Tiengemeten Griendweipolder (NM)
- 10.9 Waalhoek (ZHL)
- 10.10 Schuddebeurs Simonshaven (SBB)
- 10.11 Merrevliet (NM)
- 10.12 Zuiderdiepgorzen (NM)
11. Ringgroep Voorne Putten (aantal leden en vrijwilligers, zie onder specifiek)
- 11.1 Ringen Parnassiavlak
- 11.2 Ringen Westplaat, Bernisse
- 11.3 Ringprojecten: Beerenplaat (incl. CES)
- 11.4 Soortprojecten matkop, strandleeuwrik, waterpieper en kauw, geringd met kleurringen
12. Meetnet Urbane Soorten (MUS - enkele leden)
13. Meetnet Agrarische Soorten (WAS - enkele leden)
14. EuroBirdwatch
15. Punt Transect Telling (PTT - diverse leden – minimaal 6)

Korte toelichting op de diverse projecten

1. WRT

Deze telling die in 2025 voor de 28ste keer is uitgevoerd, lag in aantallen over alle jaren gezien boven gemiddeld. De buizerd (192) zorgde voor het grootste aandeel en lag daarmee ver boven gemiddeld ten op zicht van de andere jaren. Daarentegen had de torenvalk (41) een iets minder jaar. Het aantal bruine en blauwe kiekendieven (3 - 7) mag redelijk genoemd worden. Het aantal haviken (4) en sperwers (11) lag onder gemiddeld. Het toetje was dit jaar weer een smelleken (1). De slechtvalk (2) scoorde net als vorig jaar weer laag. Tot slot zijn er nog 2 zeearenden genoteerd.

2. De Water/ Wintervogeltellingen worden verspreid over het eiland uitgevoerd. Er zijn diverse gebieden die geteld worden in de maanden januari tot en met april en september tot en met december.

De temperaturen waren wederom aan de hoge kant. Veel wintergasten waren in lage aantallen aanwezig waaronder vele eendesoorten en zaagbekken. De grauwe gans, de brandgans en de grote Canadese gans scoorden zoals gebruikelijk wel het beste. De toendra rietganzen kwamen her en der nog wel in redelijke groepjes voor, zo vlogen er ten tijde van het schrijven van dit stuk nog ruim 400 van deze soort over. De grote groepen kramsvogels, koperwieken, vinken, kepen en sijzen zijn ook in kleinere aantallen waargenomen. Dit was ook te merken bij de voedertafels in de tuinen.

3. De Westplaattelling is ook dit jaar zes keer uitgevoerd. Als we het overzicht bekijken dan zien we opvallend weinig futen (hoogste aantal 2). Op drie dagen een kleine zilverreiger, tegen maximaal op één dag 7 grote zilverreigers. Ook opvallend was 1 wilde zwaan op 16 november. De aantallen fluctueren daar altijd. Zo waren er op 13 september maar liefst 574 wilde eenden en een maand later maar 54. Terwijl er toen wel ineens 115 pijlstaarten foerageerden. Het aantal scholeksters lag tussen de 168 en de 820. Op 16 november zijn er 169 zilverplevieren, 368 drieteenstrandlopers en 970 bonte strandlopers geteld. Bokje, watersnip en houtsnip zijn ook regelmatig waargenomen. Het aantal wulpen is laag gebleven (maximaal 598). De velduil is voor

de tellers altijd weer een verrassing. Dit keer is er 1 waargenomen op 16 november. Tot slot zijn er ook vele zangvogels genoteerd waaronder 2 boomleeuweriken op 22 maart en zeer regelmatig meerdere Cetti's zangers met het hoogste aantal van 10 op 22 maart en op 26 oktober kon een bladkoning genoteerd worden. Van de zoogdieren zijn zijn veel waarnemingen gedaan. Enkele dagen een paar reeën (max 5), konijn 1 en opvallend genoeg geen vos. Totaal zijn er over alle dagen 16491 vogels geteld verdeeld over 96 soorten.

4. De zeetrekellingen hebben ook dit jaar weer plaats gevonden. De groep tellers van onze vereniging is klein, maar des te meer niet leden weten deze kennelijk mooie telpost te vinden. Onze mensen hebben totaal 100 uur in 35 dagen geteld. In het voorjaar zijn er minder tellingen geweest dan gewenst, maar dat is in het najaar gelukkig beter geweest. In het najaar is de wind wel vaak uit de verkeerde richting gekomen en helaas weinig stormen uit noordnoordoost. Er werden duizenden vogels genoteerd.

Opvallende aantallen en krenten uit de pap op telposten Maasvlakte2 en Maasmond:

- 3/9: 7743 noordse stern/vindief;
- 5/9: 31 kleine Jager;
- 15/9: 68 rosse grutto;
- 16/9: 16/9: 56 grauwe pijlstormvogel, 119 noordse pijlstormvogel, 6 grote jager; 40 kanoet, 522 zwarte stern
- 21/9: 42 vaal stormvogeltje;
- 5/10: 319 jan-van-gent;
- 22/12: 191 roodkeelduiker.

Maasvlakte2 totaal: 59167 (zuid 55502, noord 3665);

Maasmond totaal: 18047 (zuid 17746, noord 301).

Zie voor alle resultaten Trekten.nl.

5. De woensdagtellers zijn er met grote regelmaat op uit geweest. Traditiegetrouw bezoeken ze met een leuk groepje mensen diverse gebieden langs de kust van Zuid-Holland-Zuid en Zeeland. Er worden lijsten met waarnemingen bijgehouden en met regelmaat worden er dan ook leuke en soms zelfs bijzondere soorten gezien. Het zou fantastisch zijn dat er een soort van totaalverslag gaat komen met alle waarnemingen daarin verwerkt, wellicht een uitdaging, maar zeker de moeite waard.

6. Ook dit jaar zijn de slaaplaattellingen weer gehouden. Hierbij zijn in februari/maart, oktober en december de aalscholver, grote en kleine zilverreiger geteld.

De waarnemingen worden gedeeld in het Sovon-systeem. Er zijn twee locaties bezocht, namelijk het Quackjeswater en Het Oostenrijk. Het Quackjeswater leverde in februari de hoogste aantallen op: 338 aalscholvers, 11 grote zilverreigers en 1 kleine zilverreiger. Op de locatie Het Oostenrijk zijn dit jaar wederom geen aalscholvers geteld, maar wel maximaal 7 grote zilverreigers en in maart 1 koereiger.

7. Onze WetlandWacht, één persoon, is nog steeds actief. De ontwikkelingen van ons gebied worden constant gedeeld met Vogelbescherming en de coördinator van de WetlandWachters.

8. Ook dit jaar waren de resultaten voor de strandbroeders niet best. De werkgroep heeft z'n uiterste best gedaan om het gebied te beschermen. Ze proberen constant contact te houden met de bezoekers van het strand om meer begrip en aandacht te krijgen voor de strandbroeders. Allerlei invloeden blijven een rol spelen voor het broedsucces, zoals het weer, predatie en toch ook nog verstoring van o.a. loslopende honden. Het blijft dus zaak om

het publiek te benaderen, zodat de bontbek-, strand- en kleine plevier en de dwergstern, zich hier thuis blijven voelen.

9. De uilenwerkgroep meldt dat het resultaat van het aantal geringde jonge kerkuilen dit jaar toch weer veel lager lag dan de topjaren 2019 (62) en 2023 (75). Er zijn dit jaar 43 jongen geringd waarvan er uiteindelijk 15 nog in oktober zijn geringd (laatste dag 20 oktober). Dit mogen we toch nog een redelijk resultaat noemen want het is het vierde beste jaar. De prooidieren en de weersomstandigheden zullen altijd bepalend zijn voor broedsucces. De uilenwerkgroep is erg levendig. De ringer van Ringgroep Voorne-Putten heeft zoveel mogelijk kerkuilen geringd, daarbij heeft hij grote steun gehad van een grote groep enthousiaste helpers. Ook wordt er nauw samengewerkt met de afdeling op Goeree-Overflakkee. Daar zijn er 51 jonge kerkuilen geringd en 1 adulte vogel en op 22 december was er zelfs nog een paar kerkuilen aan het broeden op 3 eieren. We kunnen nog steeds met trots zeggen dat we een gezonde populatie kerkuilen hebben op de eilanden.

10. Broedvogel Monitoring Project (10.1 t/m 10.12)

Onder BMP zijn dit jaar twaalf telprojecten uitgevoerd door veel leden van de werkgroep. De langlopende projecten Zuiderdiepgorzen gelegen op het eiland Goeree-Overflakkee en de Beningerslikken gelegen op het eiland Voorne zijn daar ook onderdeel van geweest. Veel watervogels hebben het, over alle gebieden gezien, iets minder goed gedaan. Vooral de grauwe gans heeft minder territoria gehad. Mogelijk dat de vos deze populatie aan het reguleren is. Zoals gebruikelijk is de rietzanger de meest talrijke broedvogel, vooral als het om waterrijke gebieden gaat. De bosvogels doen het ook redelijk goed, al zijn de aantallen van de fitis niet best. Net als vorig jaar floreren wederom de tijtjaf en de Cetti's zanger. Van de Cetti's zanger kunnen we melden dat alleen al op de Beningerslikken het geschatte aantal territoria is gestegen naar bijna 80. In steeds meer gebieden en zelfs in dorpen en steden worden waarnemingen van deze vogel gedaan. De groenling en de merel klimmen voorzichtig weer uit een diep dal. Voor alle telgebieden zijn gestandaardiseerde rapporten opgesteld. Het vullen van al onze tellingen in het Sovon-bestand loopt zeer naar behoren en de gegevens worden met de rapporten getoetst om vergissingen op tijd te corrigeren.

11. Ringgroep Voorne Putten (11.1 t/m 11.3) Omdat er een tweede ringer op ons eiland is zijn er dit jaar enkele ringlocaties bijgekomen die onder onze Natuurvereniging Hollandse Delta vallen. Naast het Parnassiavak wordt er nu ook, onder leiding van Michael van Beveren, geringd langs de Bernisse en op de Westplaat. Daarnaast heeft Michael op de Beerenplaat een CES project (CES staat voor Constant Effort Site) gedraaid met daarbuiten nog bijvangst in apart bijgeplaatste netten en nog een viertal soortenprojecten (matkop, waterpieper, strandleuwerik en kauw) met kleurringen, die hem de nodige uren in het veld laten verblijven. Hij krijgt daarbij zoveel mogelijk hulp van diverse werkgroepleden en enkele niet leden uit zijn eigen kring. De ringlocatie op het Parnassiavak is in 2025 weer met een goed resultaat afgesloten (711 nieuw en 114 terug). Sterker nog, dankzij een invasie van tienduizenden pimplen uit het noordoosten van Europa zijn de aantallen ook op onze ringlocaties fors gestegen. Een groot

Rietgors tijdens de broedvogeltelling bij Spui Mond West

deel van noordwest Nederland werd hierdoor verrast.

De ijsvogel (10) was dit jaar ook weer goed vertegenwoordigd op het Parnassiavak. In 2013 waren dat er nog 13, maar dit lijkt wel een topjaar te zijn geweest. De goudvink (24) daarentegen viel een tegen, al zaten ze wel vaak met meerdere rond de ringbaan. Ook de tijtjaf, zwartkop, goudhaan en vuurgoudhaan hebben goed gescoord. De verrassing van dit jaar waren de boompieper op het Parnassiavak, maar ook de prachtige vangsten van de andere projecten van Michael als: bokjes, houtsnip, matkoppen, graspieper, oeverpieper en de fantastisch mooie strandleuweriken. Ook op de Westplaat zijn met succes grote aantallen vogels geringd.

12. Het MUS-telling is slechts door één persoon uitgevoerd. Deze telling geeft een beeld van de stadsvogels. Om een beter overzicht te krijgen zouden in meer plaatsen en liefst ook op meer locaties per plaats een dergelijke telling moeten worden gedaan.

13. De MAS-telling geeft een beeld van de vogelsoorten in de agrarische gebieden. Ook deze telling wordt door één stel uitgevoerd. Het imago van deze telling is nog steeds niet populair. Extra aandacht voor dit project zou meer bekendheid kunnen geven, waardoor meer tellers bereid zouden kunnen zijn dit project ook uit te gaan voeren, omdat het ook een relatief eenvoudige en weinig tijdrovende telling is.

14. Op 4 en 5 oktober heeft de EuroBird-watch weer plaats gevonden. Dit evenement is gehouden in heel Europa. Er hebben 34 landen meegedaan. Totaal zijn er tienduizenden vogels geteld verdeeld over duizenden trekposten.

Onze zeetrekters hebben op de dijk bij Slag Maasmond op de Maasvlakte de trekvogels geteld. Totaal zijn op deze post 982 vogels genoteerd.

Krenten uit de pap waren rosse grutto (1), dwergmeeuw (1), Pontische meeuw (2) kleine jager (25), grote jager (1), vaal stormvogeltje (2), grauwe pijlstormvogel (15) en kuifalscholver (1). Op de Vogelbescherming site stond o.a.: "in heel Europa werden tijdens de EuroBirdwatch van 2025 bijna 3 miljoen vogels geteld. Hiervoor waren ruim 27.000 tellers op pad die samen 835 trekvogeltellingen hielden. Een mooi voorbeeld van internationale samenwerking."

15. De PTT-telling is net als alle voorgaande jaren weer uitgevoerd door meerdere tellers. Het is een leuke telling, waarbij je ook nog eens de mooiste dag uit kan zoeken in de laatste 15 dagen van december. Na de registratie kan jaarlijks een mooi beeld worden gevormd

over twintig punten die representatief zijn voor die route. De vogelsoorten kunnen heel divers zijn.

Nu de vorst in de laatste dagen van dit jaar toch nog is ingevallen, is de kans op enkele leuke winterse waarnemingen groter geworden. Toendra rietganzen, kolganzen en ook dodaars zijn in grote groepen waargenomen, maar ook de ijsvogel liet zich vaker zien. Op verschillende locaties waren er weer grote zaagbekken te bewonderen. Er is nog geen overzicht van de resultaten, maar de eerste indruk is wel dat er vooral weinig kuifeenden geteld konden worden. Voor een uiteindelijk overzicht zal op de site van Sovon gekeken moeten worden.

Daarnaast is de VWG acht keer samengekomen om te vergaderen met aansluitend de volgende avondprogramma's en in juni is er gewandeld door een klein select groepje van vier personen:

- Januari - zelf geschoten foto's;
- Februari - buitenlandstage Denemarken Michael van Beveren en buitenlandstage Costa Rica Yannick Wouters;
- Maart - documentaire "Het vergeten leven van Nederland" filmmaker Rik van der Linden
- April - training vogelgeluiden (Marja van Buren en Hans op den Dries);
- Juni - wandeling vanaf het BC met een klein groepje;
- September - Michael van Beveren – CES-project Beerenplaat
- Oktober - presentaties broedvogelmonitoring (meerdere leden);
- November - presentatie broedvogelmonitoring (meerdere leden);
- December - Bart Heijne - migratie

Excursies

1. Brouwersdam - wintervogelexcursie
2. Mattemburgh - Spechten zien
3. Bosjes Westplaat - Nachtegalenexcursie
4. Breede Water - Vroege vogelexcursie
5. Week van de biodiversiteit – meelopen met BMP (meerdere ochtenden)
6. Kwade Hoek – in combinatie met strandvondsten
7. Brouwersdam – Vogelexcursie met de nadruk op paarse strandloper

Ook is tijdens het natuurfestival is weer een vogelexcursie georganiseerd bij de Strypse Wetering.

samenstelling VWG-jaarverslag: Hans op den Dries

Braakballen pluizen in het bezoekerscentrum

Hoornse hoofden noordse woelmuis

Zoogdierwerkgroep Coördinator Jan Alewijn Dijkhuizen

Dit jaar stond landelijk bekend als het Jaar van de Woelmuis uitgeroepen door de landelijke Zoogdiervereniging. Daar heeft onze werkgroep een stevige bijdrage aan geleverd. Daarnaast zijn weer de nodige onderzoeken op verzoek van terreinbeherende organisaties uitgevoerd.

Wintertelling vleermuizen

Het zoogdierjaar start traditioneel in de eerste week van januari met de telling overwinterende vleermuizen. Helaas kan daar maar een klein aantal tellers aan deelnemen. Meer dan twee dagen lang werd daarvoor door duin en polder gestruind en bunkers in- en uitgekropen. Er werden in januari 2025 446 overwinterende vleermuizen geteld. Deze tellingen hebben er bij het ZHL toe geleid extra maatregelen te nemen om vleermuizen in hun winterverblijven te beschermen. Bijna alle bunkers zijn hier met een deur met invliegopening afgesloten. We hebben dit jaar NM er op aangesproken dat er al jaren niets aan de reeds eerder gemelde en benodigde veiligheids- en beschermingsmaatregelen is gedaan.

NH museum Rotterdam 22 april 2025

Voorlichting en educatie

Er zijn door onze werkgroep leden weer enkele vleermuisexcursies gegeven en braakbal pluiz activiteiten begeleid samen met de uilenwerkgroep. Denk daarbij aan de Fokvee-dag, "Kom in de Kas" en inlooptagen in het bezoekerscentrum. Nieuw was onze bijdrage aan de IVN activiteiten op camping 't Weergors. Speciaal voor het braakbalpluizen werd een tent geplaatst zodat uitgeplozen kaakjes niet weggeblazen werden.

VleerMUS (Meetnet Urbane Soorten) en SMP (Soorten Management Plan)

Voor het vijfde opeenvolgende jaar hebben leden van de natuurvereniging KNNV deelgenomen aan het project VleerMUS, nu in de gehele gemeente Voorne aan Zee. Hierbij worden 2 routes van rond de 20 km dwars door Hellevoetsluis gefietst om vleermuisgeluiden te registreren. In de gehele gemeente werden vleermuiskolonies die door een bureau werden opgespoord door vrijwilligers van onze werkgroep bij het uitvliegen geteld. Ook hierbij komt een deel communicatie aan te pas wanneer je 's avonds op de stoep van bewoners gaat zitten kijken naar hun voorgevel. Op tientallen locaties zijn binnen gemeente Voorne aan Zee uitvliegende laatvliegers en gewone dwergvleermuizen geteld.

Zoeken naar vleermuiskolonies in landgoederen

Er is dit jaar een enkele keer met de wamtebeeldcamera gezocht naar boombewonende vleermuizen.

Muizenonderzoeken

Met onze eigen KNNV-inloopvallen zijn afgelopen jaar 7 onderzoeken uitgevoerd. Het eerste onderzoek is uitgevoerd in het Portugaalse Griend en Klein Profijt van het Zuid-Hollands Landschap. Dit leverde helaas geen noordse woelmuis op, wel veel rosse woelmuisen en bosspitsmuizen. Bijna traditioneel werd er een muizenonderzoek op het Groene Strand gekoppeld aan de KNNV-excursie estafette, nu Natuurfestival geheten. Hier was de bosspitsmuis het best vertegenwoordigd, dat is nog nooit vertoond. Verder viel op dat er voor het eerst geen enkele veldmuis werd gevangen en slechts één rosse woelmuis. Het blijft een intrigerend gebied. Het derde onderzoek vond plaats in het meest westelijke deel van de Beningerslikken van Natuurmonumenten, en zowaar, daar vingen we voor het eerst sinds jaren een noordse woelmuis! Verder was het aantal vangsten extreem laag, de dag na ons onderzoek stond het gehele gebied onder water wat maar weer

bewijst hoe extreem de omstandigheden in dit gebied zijn voor kleine zoogdieren. Het derde onderzoek vond plaats op de Slikken van Voorne, net nadat het gebied onder water had gestaan. Hier werden dwergmuizen, huisspitsmuizen en 1 veldmuis gevangen, ook hier zijn de leefomstandigheden extreem. Voor SBB zijn de oevers van het Welvliet in Biert onderzocht, hier werden 7 soorten muizen gevangen waaronder een behoorlijk aantal veldmuizen en rosse woelmuizen, kennelijk is hier sprake van herstel van de woelmuizenpopulatie. Voor Natuurmonumenten werd voor de tweede keer de Wolvenpolder onderzocht. In 2018 werden slechts twee soorten muizen gevangen, nu 5. En deze keer vingen we een wezel, dat is en blijft een bijzondere ervaring ...

Tenslotte is ook een deel van de Zuiderdiepgorzen van Natuurmonumenten onderzocht, hier vingen we een recordaantal dwergmuizen, van de 257 vangsten waren het 229 dwergmuizen. Toch werden er nog 6 soorten muizen gevangen.

Braakballen pluizen

Dit jaar was door de landelijke Zoogdiervereniging uitgeroepen tot het Jaar van de Woelmuis. Normaliter pluist de zoogdierwerkgroep alleen tijdens de wintermaanden maar dit jaar zijn we doorgegaan en plozen we iedere 14 dagen een avond. Dat leverde iedere pluisavond een compleet resultaat van een locatie. De gegevens worden door de landelijke Zoogdiervereniging verzameld en dit jaar zijn er in heel Nederland alleen al ruim 47.000 woelmuizen uitgeplozen.

Wij hebben ons steentje daaraan bijgedragen. Alle braakballen verzameld op Goeree-Overflakkee en Voorne-Putten zijn door ons geplozen. Leden van onze werkgroep hebben dit jaar diverse workshops verzorgd bij andere KNNV-afdelingen om daar het pluizen van braakballen een impuls te geven. Naar het idee van Merijn van den Hoogenhoff hebben we in samenwerking met het bezoekerscentrum Tenellaplas een heuse braakbalmarathon gehouden waarbij op 1 dag meer dan 1200 prooidieren werden geplozen. Het jaar kreeg een feestelijk tintje toen bleek dat Jan Alewijn Dijkhuizen, onze coördinator, landelijk de meeste woelmuizen had geplozen en daarmee de gouden braakbal had gewonnen! Dit leverde meteen publiciteit op via Radio 1 Nieuwsweekend van MAX en op TV via Hart van Nederland van SBS 6.

Konijnenmonitoring

Om de ontwikkelingen van de konijnenpopulatie in de duinen te volgen heeft de werkgroep weer deelgenomen aan de voor- en najaars konijntelling met behulp van warmtebeeldcamera's. Het lijkt erop dat het konijn zich langzaam uitbreidt.

We kunnen terugkijken op een zeer geslaagd zoogdierjaar.

Jaarverslag vertrouwenscommissie 2025

Hugo van der Wal en Simone Jongepier

Er is dit jaar geen beroep op de vertrouwenscommissie gedaan en voor zover bekend hebben zich ook geen zaken voorgedaan die hadden kunnen leiden tot het invoeren van de hulp van de vertrouwenspersonen.

De jaarrekening

De vereniging heeft een goed financieel jaar achter de rug. Het resultaat bedroeg een zeer kleine winst van €2. Er was bij de begroting een grotere winst voorzien, maar door lagere opbrengsten en optimistisch begroten is de Winst- en Verliesrekening in evenwicht gebleven.

We zijn nog weer succesvol geweest in het aantrekken van middelen, nu vanuit het leefbaarheidsfonds van de gemeente Voorne aan Zee voor de aanschaf van extra onderzoeksmaterialen voor drie werkgroepen: de plantenwerkgroep, de RAV werkgroep en de vogelwerkgroep (specifiek voor de ringgroep).

Op het personele vlak heeft Ad Wennekes als penningmeester afscheid genomen en heeft Heleen Kraak het stokje overgenomen. We zijn Ad dankbaar voor al het werk wat hij de afgelopen jaren heeft verzet.

Toelichting op de Winst- en Verliesrekening

Leden en donateurs

Het aantal leden op de peildatum van 1 september 2025:

Lidmaatschap	
Leden	261
Huisgenootleden	56
Jeugdleden(t/m30)	9
Ereleden	0
Totaal	326

Er hebben zich nog enkele leden gemeld na 1 september 2025 wat de contributie-opbrengst bracht op € 10.145,70. Daarvan is € 7.547,43 afgedragen aan het landelijk bestuur. Het aantal donateurs bedroeg 20.

Cursussen

Er zijn afgelopen jaar 4 cursussen gegeven. In totaal hebben 51 mensen hier aan deelgenomen. Na aftrek van kosten, met inbegrip van bankkosten hebben de cursussen €730,26 opgebracht. Dat wordt in 2026 verrekend met het IVN.

Subsidies

1) Fonds Windpark Maasvlakte 2 ("Eenco-gelden")

Bij dit fonds is in 2024 voor een vijftal projecten subsidie aangevraagd. In 2025 zijn voor vier projecten de overeenkomsten ondertekend en de eerste declaraties gedaan. De projecten lopen doorgaans meerdere jaren.

a) Kenniscentrum Duinen van Voorne

Archivering onderzoeksrapporten en project "Mensen en Duinen van Voorne" bij het streekarchief. Project is inmiddels afgerond en afgerekend.

b) Project Zandhagedis

Werkzaamheden betreffen de inventarisatie van de zandhagedis in het kader van een stikstofherstelproject. Voor dit project is € 28.750 (incl. BTW) toegekend. Het project is in uitvoering. Voor de 2 monitoringsrapportages die zijn opgeleverd is een bedrag van €7.500 (incl. BTW) gefactureerd en betaald.

c) Herstelplan Veldgentiaan kleine Heveringen

De werkzaamheden voor het herstel hebben nog geen resultaat opgeleverd. Voor dit project is € 6.000 (incl. BTW) toegekend. In 2026 zal bekeken worden hoe verder te gaan met het project en wat dit betekent voor de toegekende middelen.

d) Broedeiland deel 2 Oostvoornsemeer visdief

Project wordt uitgevoerd in samenwerking met ZHL en kent een looptijd van 25 jaar. Voor KNNV is, ten behoeve van monitoring, in totaal € 37.500 (incl. BTW) beschikbaar. Het 1e rapport is in 2024 opgeleverd en in november 2025 is het 2e rapport opgeleverd. Omdat de contracten pas in 2025 officieel zijn getekend, zijn de beide rapporten in 2025 gedeclareerd.

In 2024 is het vijfde project "veldwerkmateriaal" al helemaal afgerond en afgerekend.

2) Leefbaarheidssubsidie Voorne aan zee 2025

In 2025 is een aanvraag gedaan voor veldwerkmateriaal bij het leefbaarheidsfonds van de gemeente Voorne aan Zee. De subsidie ter waarde van € 1.732,02 (excl. BTW) is uitgekeerd en alle aankopen zijn gedaan.

3) Jaarlijkse subsidie Voorne aan Zee 2025

De jaarlijkse subsidie van de gemeente Voorne aan Zee bedraagt €102,00.

Donaties

Van de stichting Vogelreizen is een gift binnengekomen van €500,00 ten behoeve van de werkzaamheden van de ringgroep.

Tijdens de vogelringdag zijn door particulieren donaties gedaan ter waarde van €70,00.

Van deze giften zijn materialen voor de ringgroep aangeschaft.

Ook voor de uilengroep is een donatie gedaan van €100. Deze is nog niet besteed. Derhalve is deze post op de balans geplaatst, zodat deze komend jaar besteed kan worden.

Daarnaast is er door een particulier in december nog een gift gedaan van € 50,00.

Uitgaven

De uitgaven in 2025 verhouden zich tot de begroting. Er zijn wel wat verschuivingen ten opzichte van de begroting, maar in totaliteit lopen we in de pas met de begrote kosten.

Tot slot, alle bedragen op de Winst- en Verliesrekening zijn, voor zover van toepassing, excl. BTW

Winst- en verliesrekening 2025

	Resultaat 2025		Begroting 2025	
Opbrengsten				
Contributies	€	10.145,70	€	9.500
Donateurs	€	400,00	€	400
Advertentie IDB	€	200,00	€	200
Onderzoeken, Donaties	€	50,00	€	2.500
Kenniscentrum/ streekarchief Eneco	€	4.132,23	€	5.000
Project Zandhagedis Eneco	€	6.198,35	€	7.500
Project Broedeiland Eneco	€	2.479,34	€	1.500
Project Veldgentianen Eneco			€	6.000
Cursusgeld deelnemers (externen)	€	1.661,08	€	2.500
Leefbaarheidssubsidie 2025 Voorne aan Zee	€	1.732,02	€	-
Omzet Ring/Uilengroep	€	570,00	€	-
Betalingsverschillen	€	46,24	€	-
Ontvangen subsidies	€	102,00	€	102
Ontvangen rente	€	171,15	€	200
Totaal opbrengsten	€	27.888,11	€	35.402
Kosten				
Reiskosten zakelijk verkeer	€	-779,02	€	-
Zaalhuur	€	-950,42	€	-1.000
Kantoorartikelen	€	-50,91	€	-
Papier en drukkosten (extern)	€	-3.306,02	€	-3.500
Portokosten “in de branding”	€	-370,69	€	-1.000
Internetkosten	€	-149,90	€	-500
Lidmaatschappen	€	-60,00	€	-55
Kosten promotie/sponsoring	€	-59,31	€	-1.000
Accountantskosten	€	-962,61	€	-1.068
Proceskosten/juridische bijstand	€	-385,00	€	-2.000
Diverse bedrijfsverzekeringen	€	-477,95	€	-480
Afschrijvingskosten bedrijfsinventaris	€	-4.392,00		
Bankkosten	€	-397,18	€	-200
Betalingsverschillen	€	-4,92	€	-
Diverse overige kosten	€	-186,05	€	-500
Afdracht contributies	€	-7.547,43	€	-7.000
Werkgroep kosten	€	-905,59	€	-500
Onderzoekskosten	€	-170,00	€	-1.350
Cursus kosten	€	-743,78	€	-1.000
Lezingen algemeen en werkgroepen	€	-	€	-500
Verdeling cursusgeld (KNNV/IVN)	€	-1.776,86	€	-1.250
Veldwerkzaamheden	€	-238,79	€	-
Kenniscentrum/ Streekarchief	€	-1.250,00	€	-1.250
Project Veldgentianen Eneco	€	-	€	-3.000
Leefbaarheidssubsidie 2025 Voorne aan Zee	€	-1.716,33	€	-
Kosten Ring/Uilengroep	€	-1.004,89	€	-700
Totale kosten	€	-27.885,65	€	-27853
Resultaat (winst)	€	2,46	€	7.549

Toelichting op de balans

De financiële positie van de vereniging is goed te noemen. Het eigen vermogen is onverminderd hoog. De reserve is dit jaar niet verder gegroeid en is onverminderd groot. Het bestuur heeft daarom besloten de ALV voor te stellen om de volgende bestemmingsreserves in te stellen:

Bestemmingsreserve 1: Vervangingsinvesteringen

In 2024 en 2025 is door eenmalige giften/subsidies geïnvesteerd in materiaal voor de diverse werkgroepen. Om op termijn vervangingsinvesteringen mogelijk te maken stelt de penningmeester voor om vanaf 2025 een bestemmingsreserve aan te leggen.

Doel: de materialen, bedoeld voor het doen van onderzoek, die nu in ons bezit zijn bij einde levensduur te kunnen vervangen.

Toevoeging: Bij de start van deze reserve €10.000 te onttrekken aan de algemene reserve. Voorts bestemmen van 40% van de winst. Indien er in een jaar geen winst gemaakt wordt zal er geen storting in de bestemmingsreserve plaatsvinden.

Onttrekkingen: Besluiten over onttrekkingen aan de bestemmingsreserve worden door het bestuur genomen

Duur: Het opheffen van de bestemmingsreserve wordt voorgelegd aan de ALV.

Bestemmingsreserve 2: Jubileum 2030

Doel: deze reserve is bestemd om de kosten te bestrijden die door de Natuurvereniging KNNV Hollandse Delta gemaakt zullen worden ter viering van het 100 jarig bestaan in 2030.

Duur: Het bestuur zal de besteding hiervan in de begroting van 2030 opnemen. Niet bestede middelen vallen na 2030 vrij in de algemene reserve.

Toevoeging: bij de start van deze reserve € 2.500 te onttrekken aan de Algemene reserve. Voorts jaarlijks € 2.500 uit de jaarbegroting van de vereniging tot en met 2029. Aan deze jubileumreserve kunnen extra middelen worden toegevoegd door giften van derden en/of door incidentele besluiten van de ALV. Onttrekkingen: zie duur.

In de balans 2025 zijn deze voorstellen verwerkt en is zichtbaar hoe dit uitwerkt.

Gezien het feit dat de winst nihil is, kunnen we op basis van de gestelde regels geen extra dotaties aan deze reserve doen.

Zoals bij de winst- en verliesrekening aangegeven is er een bedrag voor de uilengroep gereserveerd voor 2026 en terug te vinden op deze balans.

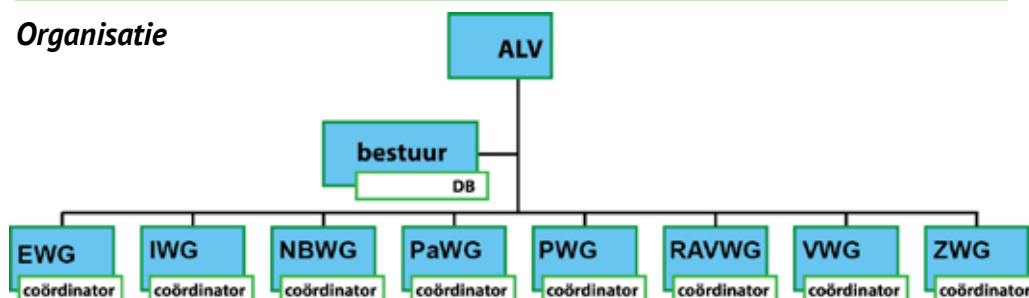
Balans per 31-12-2025

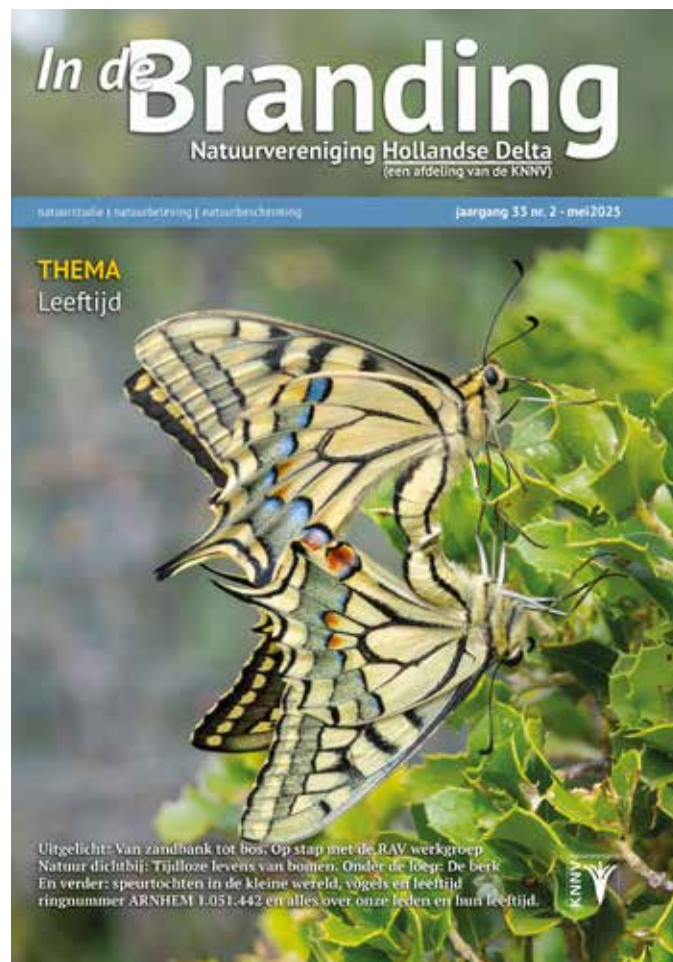
ACTIVA			PASSIVA		
Vaste activa			Eigen vermogen		
Bedrijfsinventaris	€	16.873,79	Algemene reserve	€	30.998,47
Totaal Vaste activa	€	16.873,79	Bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen	€	10.000,00
			Bestemmingsreserve jubileum 2030	€	2.500,00
Vlottende activa			Resultaat lopend boekjaar		
Debiteuren	€	3.000,00	Totaal Eigen vermogen	€	43.500,93
BTW betaald (voorbelaasting)	€	-			
Te ontvangen BTW op aangifte	€	40,00	Kort vreemd vermogen		
Vooruit betaalde inkoopfacturen	€	-	Crediteuren	€	-
Verrekeningen	€	-	Kasgeld Ring/ uilengroep	€	100,00
Banksaldo	€	24.936,14	BTW ontvangen hoog	€	-
Openstaande posten memoriaal	€	-	BTW af te dragen op aangifte	€	1.209,00
Totaal Vlottende activa	€	27.976,14	Vooruitbetaalde verkoopfacturen	€	40,00
			Totaal Kort vreemd vermogen	€	1.349,00
Totaal Activa	€	44.849,93			
			Totaal Passiva	€	44.849,93

Kascommissie

De kascommissie bestaat dit jaar uit mevr. N. Koorengevel en mevr. C. Lesuis.

Organisatie

NATUURCURSUSSEN 2025

Botanisch tekenen

Wij leren u in deze cursus om op papier te zetten wat uw ogen waarnemen. U hoeft geen begaafd tekenaar te zijn om toch veel plezier te hebben van deze creatieve en leerzame beginnerscursus.

(NB: extra materiaalkosten € 10,00)

Do 27 mrt - BC 19:30 - 22:00
Za 29 mrt - BC 09:30 - 12:00
Di 01 apr - BC 19:30 - 22:00

Vlinders en libellen

Leer in deze cursus meer over de wereld van deze innig samenlevende dieren. Met de theorielessen combineren wij praktijk.

Di 13 mei - theorie BC 19:30 - 22:00
Di 20 mei - theorie BC 19:30 - 22:00
Za 24 mei - excursie 13:30 - 15:30
Di 27 mei - theorie BC 19:30 - 22:00
Za 31 mei - excursie 13:30 - 15:30

Bomen en struiken

Wij nemen u mee in de verschillende soorten / functies van bomen en struiken.

Di 16 sep - theorie BC 19:30 - 22:00
Za 20 sep - excursie 10:00 - 12:00
Di 23 sep - theorie BC 19:30 - 22:00
Za 27 sep - excursie 13:00 - 15:00
Di 07 okt - theorie BC 19:30 - 22:00

Paddenstoelen

Geïnteresseerd in de magische en kleurrijke wereld van de paddenstoelen? Buiten ons blikveld, daar is de start van die kleurenpracht. Wilt U er meer van weten, dan is de beginnerscursus paddenstoelen een goed begin.

Do 9 okt - theorie BC 19:30-22:00
Do 16 okt - theorie BC 19:30-22:00
Za 01 nov - excursie 10:00-12:00

AANMELDEN via e-mail

CURSUS.KNNV.IVN@GMAIL.COM

Vermeld in uw e-mail duidelijk uw naam en adres en voor welke cursus(sen) u zich aanmeldt.

Geef ook aan of u lid bent van KNNV of IVN.

Na aanmelding krijgt u zo snel mogelijk een definitieve bevestiging van uw inschrijving!

LOCATIE

Zuid-Hollands Landschap

(BC) Bezoekerscentrum Tenellaplas
Duinstraat 12a
3235 NK Rockanje

€ 37,50
LEDEN

€ 45,00
NIET - LEDEN

Voor verdere informatie verwijzen wij u naar de volgende websites:
www.hollandsedelta.knnv.nl en www.ivn.nl/afdeling/voorne-putten-rozenburg

Natuurfestival

Zaterdag 30 augustus 2025.

Verzamelen bij het Bezoekerscentrum Tenellaplas,
Duinstraat 12a, Rockanje.
Deelname is gratis.

De hele dag allerlei activiteiten!

Tussen 10.30 en 16.00 uur braakballen pluizen!

06.00 – 08.00 uur vogels

08.15 – 10.00 uur muizencontrole

10.00 – 12.00 uur planten

12.00 – 13.00 uur pauze

13.00 – 15.00 uur vlinders

15.00 – 17.00 uur waterbeestjes

(een erg leuke activiteit voor kinderen)

17.00 – 18.30 uur pauze

18.30 – 20.00 uur insecten

20.00 – 21.30 uur muizencontrole

20.30 – 22.00 uur vleermuizen

22.00 – 01.00 uur nachtvlinders

Werkgroepen:

Ecologie

Insecten

Natuur&Beleid

Paddenstoelen

Planten

Rept.Amf.Vissen

Vogels

Zoogdieren

Voor wie onze natuur écht wil kennen

Natuurvereniging
Hollandse Delta
(een afdeling van de KNNV)

<https://hollandsedelta.knnv.nl/>

Natuurvereniging Hollandse Delta

Colofon

Vastgesteld door de ALV d.d. 17 maart 2026

Eindredactie: Petra van Nes-de Man

Financieel verslag: Heleen Kraak

Vormgeving: Peter Vermaas

Werkgroepen en coördinatoren:

Insecten: Jan de Winter
insectenwerkgroepHD@gmail.com
Natuur & Beleid: Petra van Nes-de Man
knnvnatuurenbeleid@gmail.com
Paddenstoelen: Els Jonkers
paddenstoelenwerkgroepHD@gmail.com
Planten: Theo Hagendoorn
plantenwerkgroepHD@gmail.com
Reptielen, amfibieën, vissen: Gerrit Hijbeek
werkgroep.rav.hd@gmail.com
Vogels: Peter Vermaas
vogelwerkgroepHD@gmail.com
Zoogdieren: Jan Alewijn Dijkhuizen
janalewijnDijkhuizen@kpnmail.nl
Ecologie: Piet Mout (ai)
werkgroepEcologie.knnv.hd@gmail.com

Ledenadministratie

Marianne op den Dries
ledenadministratie@hollandsedelta.knnv.nl
Nieuwe leden, adreswijzigingen, alle andere leden-
mutaties en opzeggingen via
ledenadministratie@hollandsedelta.knnv.nl
of via postadres:

Witte de Withplein 5, 3223 SM Hellevoetsluis

Dagelijks Bestuur:

Voorzitter: Petra van Nes-de Man
voorzitter@hollandsedelta.knnv.nl
Penningmeester: Heleen Kraak
penningmeester@hollandsedelta.knnv.nl
Secretaris: Peter Vermaas
secretaris@hollandsedelta.knnv.nl
Officiële stukken, verzoeken aan werkgroepen etc.
naar het postadres:
Schudegge 17, 3224 BP Hellevoetsluis

Bestuursleden

Hans op den Dries (PR aanspreekpunt)
lunde06540@upcmail.nl
Erik Ketting
e.ketting6@upcmail.nl
Piet Mout
pietermout1950@gmail.com
Jos Schreiner
j.schreiner@upcmail.nl
Tom van Wanum
tomvanwanum@xs4all.nl
Ad Wenekes
wenekes.ad@gmail.com

Internetsite KNNV afd. Hollandse Delta

<http://www.knnv.nl/hollandsedelta>

Webmaster: Marianne op den Dries

webmaster@hollandsedelta.knnv.nl

Nieuwsbriefredactie: tomvanwanum@xs4all.nl

© Natuurvereniging Hollandse Delta

